T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 13.11.2026
Sayı : 2061

10/5105

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanılması süreçlerinde kişisel verilerin toplanması, işlenmesi, saklanması, paylaşılması ve yurt dışına aktarılmasına ilişkin hukuki ve teknik sorunların; kamu kurumları ile özel şirketlerin yapay zekâ uygulamalarında vatandaşların kişisel verilerini hangi amaçlarla kullandıklarının; sağlık, eğitim, finans, biyometrik ve diğer özel nitelikli verilerin güvenliğinin; mevcut mevzuatın yeterliliğinin, denetim mekanizmalarının, veri ihlallerinin, algoritmik kararların bireylerin temel hak ve özgürlükleri üzerindeki etkilerinin bütün yönleriyle araştırılması; uluslararası iyi uygulama örneklerinin değerlendirilmesi ve kişisel verilerin yapay zekâ çağında etkin biçimde korunmasını sağlayacak, şeffaf, denetlenebilir ve hak temelli politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim. 08.11.2026

Op. Dr. ALİ KARAOBA

Uşak Milletvekili

GEREKÇE

Yapay zekâ teknolojileri, sağlık hizmetlerinden eğitim çalışmalarına, kamu yönetiminden bankacılığa, sosyal medyadan güvenlik uygulamalarına kadar hayatın hemen her alanında hızla yaygınlaşmaktadır. Bu sistemlerin geliştirilmesi ve kullanılması için büyük miktarda verinin toplanması, işlenmesi ve analiz edilmesi, kişisel verilerin korunmasını dijital çağın en önemli temel hak meselelerinden biri haline getirmiştir. Vatandaşların kimlik bilgileri, sağlık kayıtları, finansal işlemleri, konum bilgileri, biyometrik verileri, iletişim alışkanlıkları ve dijital davranışları, gelişmiş yapay zekâ sistemleri tarafından analiz edilebilmekte; bu durum mahremiyet, veri güvenliği ve bireysel özgürlükler bakımından yeni riskler doğurmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20'nci maddesi kişisel verilerin korunmasını temel bir hak olarak güvence altına almaktadır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile kişisel verilerin işlenmesine, saklanmasına ve aktarılmasına ilişkin hukuki çerçeve oluşturulmuş; 2024 yılında yapılan değişikliklerle özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi ve verilerin yurt dışına aktarılması konusunda yeni düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından yapay zekâ ve üretken yapay zekâ uygulamalarına ilişkin rehberler de yayımlanmıştır. Ancak yapay zekâ teknolojilerinin gelişme hızı, mevcut kanun ve yönetmeliklerin uygulamadaki yeterliliğinin, teknik denetim kapasitesinin ve ortaya çıkan yeni hukuki sorunların yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulan Yapay Zekâ Araştırma Komisyonu, çalışmalarını tamamlayarak 30 Mart 2026 tarihinde yayımlanan raporunda yapay zekânın ekonomik, toplumsal, etik ve hukuki boyutlarını ele almış; risk temelli düzenleme, kurumsal koordinasyon ve yapay zekâ yönetişimi konusunda öneriler ortaya koymuştur. Bununla birlikte kişisel verilerin güvenliği, yapay zekâ teknolojilerinin genel düzenleme çerçevesinin ötesinde, kendi içinde çok sayıda hukuki, teknik ve toplumsal sorun barındıran geniş bir alandır. Veri işleme süreçleri, bireylerin hakları, kamu kurumlarının sorumlulukları, uluslararası veri aktarımı, algoritmik kararların denetlenmesi ve veri güvenliği ihlalleri gibi konuların ayrıca ve ayrıntılı biçimde araştırılması gerekmektedir.

Yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesindeki temel sorunlardan biri, eğitim verilerinin hangi kaynaklardan ve hangi hukuki dayanaklarla toplandığının her zaman yeterince açık olmamasıdır. İnternet siteleri, sosyal medya platformları, kamusal veri tabanları ve dijital hizmetlerden elde edilen bilgilerin yapay zekâ modellerinin eğitiminde kullanılması, verilerin erişilebilir olmasının işlenmeleri için tek başına yeterli bir hukuki gerekçe oluşturup oluşturmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Kişisel verilerin hangi amaçla toplandığı, daha sonra farklı amaçlarla kullanılıp kullanılmadığı, kişilerin bilgilendirilmesi ve veri işleme faaliyetlerine itiraz edebilmesi bakımından mevcut uygulamalar incelenmelidir. Özellikle üretken yapay zekâ sistemleri, kişisel verilerin korunması bakımından yeni ve karmaşık riskler oluşturmaktadır. Vatandaşların bu sistemlere yüklediği belgeler, sağlık bilgileri, iş sözleşmeleri, fotoğraflar, ses kayıtları ve diğer kişisel

içeriklerin hangi koşullarda saklandığı, model geliştirme süreçlerinde kullanılıp kullanılmadığı ve üçüncü taraflarla paylaşılıp paylaşılmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Yapay zekâ sistemlerinin kişisel bilgileri istemeden yeniden üretebilmesi, yanlış kişisel bilgiler oluşturabilmesi veya farklı veri kümelerini eşleştirerek bireylerin kimliğinin tespit edilmesine imkân sağlayabilmesi gibi riskler araştırılmalıdır. Kişisel verilerin yapay zekâ modellerinden silinmesi, düzeltilmesi ve gerektiğinde kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin teknik ve hukuki mekanizmaların yeterliliği değerlendirilmelidir.

Avrupa Birliği'nde uygulanan Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk, şeffaflık, amaçla sınırlılık, veri minimizasyonu (kişisel verilerin toplanmasında, işlenmesinde ve saklanmasında sadece belirli bir amaç için mutlak suretle gerekli olan asgari düzeydeki verilerin kullanılmasını öngören temel bir veri koruma ilkesi) ve hesap verebilirlik ilkeleri üzerine kurulmuştur. Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü ise yapay zekâ uygulamalarına risk düzeylerine göre yükümlülükler getiren ayrı bir düzenleme çerçevesi oluşturmaktadır. Avrupa Veri Koruma Kurulunun Aralık 2024 tarihli görüşünde, yapay zekâ modellerinin hangi koşullarda anonim kabul edilebileceği, kişisel verilerin model eğitiminde kullanılmasının hukuki dayanakları ve hukuka aykırı elde edilen verilerin model geliştirme süreçlerine etkileri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Türkiye'nin mevcut düzenlemelerinin bu yaklaşımlarla hangi noktalarda uyumlu olduğu ve hangi alanlarda geliştirilmesi gerektiği araştırılmalıdır.

Avrupa Konseyinin 2024 yılında imzaya açtığı Yapay Zekâ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü Çerçeve Sözleşmesi de yapay zekâ teknolojilerinde insan onurunun, özel hayatın, kişisel verilerin ve temel hakların korunmasına yönelik uluslararası bir yaklaşım ortaya koymaktadır. OECD'nin yapay zekâ ve veri yönetişimi çalışmalarında ise veri koruma ilkeleri ile yapay zekâ politikalarının birbirinden bağımsız biçimde değerlendirilmesinin uygulamada sorunlar doğurabileceğine dikkat çekilmektedir. Türkiye'de kişisel veri güvenliğinin yalnızca bilgi işlem altyapısına ilişkin teknik bir mesele olarak değil, temel hakların korunmasını ilgilendiren bütüncül bir kamu politikası olarak ele alınması gerekmektedir.

Kamu kurumlarının yapay zekâ teknolojilerini kullanması, özel bir denetim ve hesap verebilirlik ihtiyacı doğurmaktadır. Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, yerel yönetimler ve diğer kamu kuruluşları tarafından kullanılan veya geliştirilmesi planlanan yapay zekâ sistemlerinin hangi kişisel verileri işlediği, bu verilerin hangi şirketlerle paylaşıldığı ve karar süreçlerinde nasıl kullanıldığı incelenmelidir. Kamu hizmetlerinde yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaşması, vatandaşların temel haklarını etkileyen kararların şeffaflığı ve denetlenebilirliği bakımından yeni güvenceler oluşturulmasını gerektirebilir. Sağlık verileri, bu araştırmanın öncelikli alanlarından biri olmalıdır. Hastaların teşhisleri, genetik bilgileri, laboratuvar sonuçları, görüntüleme kayıtları, psikiyatrik değerlendirmeleri ve tedavi geçmişleri özel nitelikli kişisel veriler arasında yer almaktadır. Yapay zekâ destekli teşhis ve karar destek sistemlerinin geliştirilmesinde bu verilerin nasıl kullanıldığı, anonimleştirme ve güvenlik önlemlerinin yeterliliği, verilerin özel şirketlere veya yurt dışındaki teknoloji sağlayıcılarına

aktarılmasının hukuki koşulları araştırılmalıdır. Ayrıca hastaların kendi sağlık verileri üzerindeki haklarını kullanabilmeleri ve sağlık kuruluşlarının veri güvenliği yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için gerekli düzenlemeler değerlendirilmelidir.

Çocukların ve gençlerin kişisel verilerinin korunması da özel önem taşımaktadır. Eğitim kurumlarında kullanılan dijital öğrenme platformları, öğrenci takip sistemleri, yüz tanıma teknolojileri, çevrimiçi sınav uygulamaları ve yapay zekâ destekli eğitim araçları aracılığıyla öğrencilerin akademik performansı, davranışları, görüntüleri ve diğer kişisel bilgileri işlenebilmektedir. Çocukların verilerinin hangi şirketler tarafından hangi sürelerle saklandığı, ticari amaçlarla kullanılıp kullanılmadığı ve velilerin yeterince bilgilendirilip bilgilendirilmediği araştırılmalıdır. Çocukların eğitim hakkından yararlanabilmek için gereğinden fazla kişisel veri paylaşmak zorunda kalmasını önleyecek güvenceler oluşturulmalıdır. Biyometrik veriler ve yapay zekâ destekli gözetim sistemleri, kişisel veri güvenliği bakımından bir diğer önemli araştırma alanıdır. Yüz tanıma, parmak izi, ses analizi, davranış analizi ve otomatik kişi tanımlama sistemlerinin kamu kurumlarında, özel işletmelerde ve kamusal alanlarda kullanımının hukuki sınırları açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu teknolojilerin güvenlik amacıyla kullanılması ile bireylerin özel hayatının korunması arasındaki dengenin nasıl sağlandığı, yanlış eşleşmelerin ve ayrımcı sonuçların nasıl önlendiği, verilerin ne kadar süreyle saklandığı ve kimlerin erişimine açıldığı incelenmelidir. Ölçülülük, gereklilik ve yargısal denetim ilkelerinin uygulamada ne ölçüde karşılandığı değerlendirilmelidir.

Yapay zekâ sistemlerinin kişisel verileri kullanarak bireyleri profillemesi ve otomatik kararlar üretmesi de temel haklar açısından önemli sonuçlar doğurabilmektedir. İşe alım, kredi değerlendirmesi, sigortacılık, eğitim, sosyal yardım ve kamu hizmetlerinden yararlanma gibi alanlarda algoritmik sistemlerin kullanılması, bireylerin yalnızca verileri üzerinden değerlendirilmesi riskini artırmaktadır. Vatandaşların kendileri hakkında otomatik karar verildiğini öğrenebilmesi, kararın dayandığı temel ölçütler hakkında bilgi alabilmesi, hatalı sonuçlara itiraz edebilmesi ve gerektiğinde insan incelemesi talep edebilmesi için mevcut yasal güvencelerin yeterliliği araştırılmalıdır. Kişisel verilerin yurt dışına aktarılması ve uluslararası teknoloji şirketlerinin veri işleme faaliyetleri de ayrıntılı olarak incelenmelidir. Türkiye'deki vatandaşların verilerinin yabancı ülkelerde bulunan sunucularda saklanması, bulut bilişim hizmetleri aracılığıyla işlenmesi ve uluslararası yapay zekâ modellerinin geliştirilmesinde kullanılması, ulusal mevzuatın uygulanması ve etkin denetim açısından önemli sorunlar doğurabilmektedir. 2024 yılında değiştirilen veri aktarım hükümleri kapsamında standart sözleşmelerin, bağlayıcı şirket kurallarının ve diğer hukuki güvencelerin ne ölçüde uygulandığı; uluslararası şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği ve vatandaşların yurt dışındaki veri işleme faaliyetleri karşısında haklarını nasıl kullanabildiği araştırılmalıdır.

Son yıllarda kamu kurumları, sağlık kuruluşları, dijital platformlar ve özel şirketlere ilişkin veri ihlali bildirimleri, kişisel verilerin korunmasında teknik önlemler kadar etkili denetim ve yaptırımların da önemini ortaya koymaktadır. Türkiye'de kişisel veri ihlallerinin sayısı, etkilenen

kişi sayıları, ihlallerin nedenleri, uygulanan idari yaptırımlar ve alınan önleyici tedbirler yıllar itibarıyla incelenmelidir. Özellikle büyük veri tabanlarının güvenliği, kurumlar arası veri paylaşımı, kamu ihaleleriyle temin edilen yazılımların güvenlik standartları ve veri ihlallerinin vatandaşlara bildirilme süreçleri değerlendirilmelidir. Yapay zekâ sistemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması sırasında veri sorumlusu, veri işleyen, yazılım geliştirici, hizmet sağlayıcı ve sistemi kullanan kamu veya özel kuruluşların sorumluluklarının hangi koşullarda ortaya çıktığı da araştırılması gereken konulardandır. Bir yapay zekâ sisteminin farklı kuruluşların veri kaynaklarını ve teknik altyapılarını kullanması, kişisel verilerin korunmasına ilişkin sorumluluğun belirlenmesini güçleştirebilmektedir. Özellikle yabancı merkezli yapay zekâ hizmetlerinin Türkiye'de kullanılması durumunda denetim, sorumluluk paylaşımı ve başvuru mekanizmalarının yeterliliği incelenmelidir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kurumsal kapasitesi, teknik uzmanlığı, denetim imkânları ve yaptırım mekanizmaları da yapay zekâ çağının gereksinimleri doğrultusunda değerlendirilmelidir. Gelişmiş yapay zekâ modellerinin denetlenmesi, kullanılan veri kümelerinin incelenmesi, algoritmik risklerin belirlenmesi ve veri ihlallerinin araştırılması; hukuk uzmanlığının yanında bilgisayar mühendisliği, siber güvenlik, veri bilimi ve yapay zekâ alanlarında teknik uzmanlık da gerektirmektedir. Kurumun mevcut personel yapısının, bütçesinin, teknik altyapısının ve diğer düzenleyici kurumlarla koordinasyonunun bu ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı araştırılmalıdır. Denetim makamının bağımsızlığı, şeffaflığı ve hesap verebilirliğine ilişkin uluslararası uygulamalar da değerlendirilmelidir. Bir tarafta kamu kurumları ve özel şirketler yapay zekâ teknolojilerini giderek daha yaygın biçimde kullanırken diğer tarafta vatandaşların kendileri hakkında hangi verilerin toplandığını, bu verilerin kimlerle paylaşıldığını, ne kadar süre saklandığını ve hangi algoritmik kararların alınmasında kullanıldığını her durumda yeterince bilememesi, kişisel verilerin korunması hakkının etkin biçimde kullanılması açısından ciddi bir sorundur. Teknolojik gelişme, vatandaşların mahremiyetinden ve temel haklarından vazgeçmesi anlamına gelmemelidir. Yapay zekâ alanındaki ekonomik ve teknolojik hedefler ile kişisel veri güvenliği birbirine karşıt değil, birlikte gerçekleştirilmesi gereken kamu politikalarıdır.

Bu kapsamda Türkiye'de yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımına ilişkin mevcut mevzuatın yalnızca genel ilkelere uygunluğu değil, uygulamadaki sonuçları da araştırılmalıdır. Vatandaşların veri işleme faaliyetlerine ilişkin bilgilendirilmesi, açık rızanın gerçekten özgür iradeyle verilmesi, kişisel verilerin silinmesi ve düzeltilmesi, algoritmik kararlara itiraz edilmesi, çocukların ve özel nitelikli verilerin korunması, veri ihlallerinde etkili yaptırımlar uygulanması ve uluslararası teknoloji şirketlerinin sorumluluklarının belirlenmesi bakımından mevcut güvencelerin yeterliliği kapsamlı biçimde incelenmelidir.

Kurulacak Meclis Araştırma Komisyonunun; Türkiye'deki yapay zekâ uygulamalarında kişisel veri işleme faaliyetlerini, kamu kurumlarının ve özel şirketlerin veri güvenliği uygulamalarını, mevcut kanun ve yönetmelikleri, veri ihlallerini, yurt dışına aktarım mekanizmalarını, biyometrik ve sağlık verilerinin korunmasını, çocukların dijital mahremiyetini, otomatik karar alma ve profilleme

uygulamalarını, denetim makamlarının kurumsal kapasitesini ve vatandaşların hak arama yollarını bütün yönleriyle incelemesi gerekmektedir. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, OECD ve diğer ülkelerdeki iyi uygulama örnekleri karşılaştırılmalı; Türkiye'nin ihtiyaçlarına uygun, insan haklarını esas alan ve teknolojik gelişmeleri engellemeden kişisel veri güvenliğini güçlendiren yasal ve kurumsal düzenleme seçenekleri belirlenmelidir.

Komisyon çalışmalarında Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Cumhurbaşkanlığı Siber Güvenlik Başkanlığı, TÜBİTAK, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, Türkiye Barolar Birliği, TMMOB Bilgisayar Mühendisleri Odası, ilgili meslek örgütleri, insan hakları ve dijital haklar alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, yapay zekâ geliştiricileri, teknoloji şirketleri ve bağımsız uzmanların görüşlerine başvurulmalıdır. Mevcut düzenlemelerin eksikliklerini ve uygulama sorunlarını ortaya koyan, kurumlar arası sorumlulukları açıklığa kavuşturan ve uygulanabilir bir takvime dayanan kapsamlı bir kişisel veri güvenliği politikası geliştirilmelidir.

Bu nedenlerle Türkiye'de yapay zekâ teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanılması süreçlerinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasal ve kurumsal düzenlemelerin yeterliliğinin, kamu kurumları ve özel şirketlerin veri işleme faaliyetlerinin, kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasının, sağlık, eğitim, finans ve biyometrik verilerin güvenliğinin, çocukların ve diğer kırılgan grupların dijital mahremiyetinin, veri ihlallerinin, algoritmik profilleme ve otomatik karar alma süreçlerinin, denetim ve yaptırım mekanizmalarının bütün yönleriyle araştırılması; uluslararası iyi uygulama örneklerinden yararlanılarak vatandaşların mahremiyetini ve temel haklarını güvence altına alan, şeffaf, bağımsız denetime açık ve etkin bir kişisel veri koruma sisteminin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Necmin Yıldırım Kaca	Hatay MV	
Gülcan KIÇ	Mersin	
Deniz Demir	Ankara	
Ömer Fethi Gürer	Niğde Mv.	
Nurten YONTAR	Tekirdağ Mv.	
Vecdi Gündoğdu	Kırklareli MV	
Ali ÖZTUNÇ	Kahramanmaraş Mv	
Tuğba Ateş	Bolu	
Semra Dinçer	Ankara Mv	
Aysu Bankoğlu	Bartın M..	
Mehmet Gökmenoğlu	Hatay M..	
Dr. İlhami Özcan Aygun	Tekirdağ MV.	
Gülüzar Biçer KARACA	Denizli MV.	
Jale Nur SÜZLÜ	Eskişehir Mv.	
Orhan Sarıbal	Bursa MV.	
Hasan Özkeskin	Gaziantep Mv.	
Müzeyyen Şevkin	Adana Mv.	
Kadim Durmaz	Tokat Mv.	
GÜRSEL EROL	Elazığ Mv	
Mahir POLAT	İzmir	